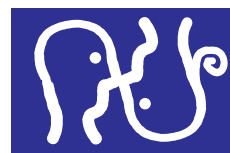

GD Izobraževanje in kultura
Program Vseživljenjsko učenje

CMEPIUS

Konferenca
Ustvarjalnost in inovativnost
v programu Vseživljenjsko učenje

Ljubljana, 8. december 2009

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Izdal: CMEPIUS, Center RS za mobilnost in evropske
programe izobraževanja in usposabljanja

Avtorici: Jelka Arh, mag. Alenka Flander
Lektoriranje: Petra Tomše
Oblikovanje: Studio 22
Tisk: Tiskarna Littera picta
Naklada: 1000 izvodov
Ljubljana, Maj 2010

Konferenca Ustvarjalnost in inovativnost

Ljubljana, 8. december 2009

KAZALO

KONCEPTUALNO OZADJE KONFERENCE	3
Konferenca kot integralni del aktualne strategije Evropske unije	3
Konferenca kot integralni del nacionalne politike	4
Ustvarjalnost in inovativnost in program Vseživljenjsko učenje	5
PROGRAM KONFERENCE	6
Uvodni nagovor , Maja Mihelič Debeljak, direktorica CMEPIUS-a	6
Evropsko leto ustvarjalnosti in inovativnosti , mag. Mirko Zorman, nacionalni koordinator Evropskega leta ustvarjalnosti in inovativnosti	7
S pametno glavo na ustvarjalnem repu , dr. Janez Mayer, Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede	9
Izumiteljstvo kot način življenja , Peter Florjančič – starosta slovenskih inovatorjev	10
TEMATSKE DELAVNICE	12
Delavnica 1: Inovativnosti in posameznik	12
Delavnica 2: Inovativnost in projekt	15
Delavnica 3: Inovativnost in organizacija	17
ZAKLJUČKI KONFERENCE	20
Prispevek programa VŽU k evropskemu letu ustvarjalnosti in inovativnosti – konec začetka in ne konec procesa	20
Priporočila oblikovalcem nacionalnih politik izobraževanja in usposabljanja	22
Raven nacionalnih politik (MŠŠ in javni zavodi)	22
Raven izobraževalnih in drugih institucij, ki izvajajo projekte VŽU	23

KONCEPTUALNO OZADJE KONFERENCE

Konferenca kot integralni del aktualne strategije Evropske unije

Ni naključje, da je bila konferenca *Ustvarjalnost in inovativnost v programu Vseživljenjsko učenje* organizirana v Ljubljani le dober teden dni pred zaključno konferenco ob evropskem letu ustvarjalnosti in inovativnosti, ki je potekala 16. in 17. decembra v Stockholmu.

Na konferenci z naslovom *Closing Conference of the European Year of Creativity and Innovation 2009* so se poleg vidnih predstavnikov predsedujoče Švedske in Evropske komisije v Stockholmu zbrali tudi nacionalni koordinatorji evropskega leta ustvarjalnosti in inovativnosti iz vseh držav članic EU. Glavni cilj konference je bil oceniti rezultate in dosežene cilje, ki si jih je Evropska unija zastavila z otvoritveno konferenco 7. januarja 2009 v Pragi.

Glede na to, da sta ustvarjalnost in inovativnost vitalni sili in temeljna povezovalna elementa programa EU Vseživljenjsko učenje, je bilo v načrtovanju aktivnosti in dogodkov evropskega leta ustvarjalnosti in inovativnosti odločeno, da bo zaključni in ključni dogodek leta 2009 v Sloveniji prav valorizacijska konferenca *Ustvarjalnost in inovativnosti v programu Vseživljenjsko učenje*.

Temeljni cilj tega dogodka, ki je podrobneje opisan v nadaljevanju, je bil oceniti vlogo in pomen programa EU Vseživljenjsko učenje pri spodbujanju koncepta ustvarjalnosti in inovativnosti v slovenskem izobraževalnem prostoru ter širšem družbenem in ekonomskem okolju.

Konferenca kot integralni del nacionalne politike

Slovenska izobraževalna politika je tradicionalno podpirala mednarodno sodelovanje šol še v času, ko Slovenija ni bila članica EU. Mednarodno sodelovanje je povečevalo ugled šol v lokalnih in regionalni okoljih, poleg tega pa je bila primerjava z delom podobnih izobraževalnih institucij po Evropi lepa priložnost za preverjanje učinkovitosti in kakovosti, pa tudi ustvarjalnosti in inovativnosti slovenskih izobraževalnih dosežkov. Kot spodbudo za inovativno delo šol je Ministrstvo za šolstvo že leta 1995 oblikovalo t. i. 'finančni sklad za inovativne projekte', ki so močno prispevali k učinkovitemu črpanju evropskih namenskih sredstev v prejšnji in sedanji finančni perspektivi.

Številne pomembne spremembe v šolskem sistemu, ki jih je s svojimi priporočili spodbudila Evropska unija, hkrati pa tudi pobude s strani slovenske stroke, so slovenske izobraževalne institucije izpeljale prav z denarjem, namenjenim za program Vseživljenjsko učenje, ter kasneje, po vstopu Slovenije v EU, tudi z denarjem Evropskega socialnega sklada. Med najpomembnejšimi lahko omenimo projekte, namenjene oblikovanju in podpori kariernega usmerjanja in svetovanja, kreditnega sistema, evropskega ogrodja kvalifikacij, usposabljanja na delovnem mestu ter različne in številne projekte mobilnosti.

Rezultati projektov v teh programih so tako v obeh programskih obdobjih pomembno prispevali k spremembam v organizaciji dela šol in univerz kot tudi k spremembam samega pedagoškega procesa, kot so na primer deregulacija in decentralizacija financiranja in dela šol, oblikovanje koncepta mednarodnih izmenjav in usposabljanj kot dela izobraževalnega kurikula ter drugo.

Prispevek programa Vseživljenjsko učenje na ustvarjalnost in inovativnost dela šol z vsebinskega, organizacijskega kot tudi s finančnega vidika je bil s primeri dobrih praks predstavljen na treh delavnicah, ki so bile sestavni del konference.

Ustvarjalnost in inovativnost in program Vseživljenjsko učenje

Eden temeljnih ciljev evropskega leta ustvarjalnosti in inovativnosti je bila krepitev zavedanja o pomenu ustvarjalnosti na ravni posameznika in institucije v šolskem procesu. Čeprav je popolnoma jasno, da je pridobivanje znanja temeljni ustvarjalni proces sam po sebi, pa področje izobraževanja in usposabljanja doslej ni posebej oblikovalo koncepta ustvarjalnosti in inovativnosti oziroma določilo kakršnih koli kriterijev za njihovo merjenje.

Skupni program Vseživljenjsko učenje in njegovi predhodniki – Socrates in Leonardo da Vinci – so bili s strani Evropske unije in prijaviteljev razumljeni kot najbolj primeren programski in finančni instrument za snovanje, razvoj in diseminacijo inovativnih idej šol ter razvoj 'nadstandarda' njihovega dela.

Poudarjeno je bilo, da so inovativne vse faze izvajanja projektov v okviru programa VŽU: tako sam razvoj in usklajevanje projektne zamisli med posameznimi partnerji, ugotavljanje močnih in šibkih točk posameznih partnerjev in identificiranje njihovih ustvarjalnih potencialov, s katerimi lahko obogatijo projekt; oblikovanje v učinkovitost usmerjenih rezultatov projekta, načrtovanje širjenja in vrednotenja rezultatov projekta.

Posamezne faze načrtovanja projektov so medsebojno odvisne, med seboj povezane in temeljijo na celoviti inovacijski strategiji projekta, ki predstavlja dodano vrednost celotni pedagoški praksi in vsem partnerjem v projektu.

Za večino izobraževalnih institucij je bilo sodelovanje v mednarodnih projektih pomembno in pogosto tudi edino dejansko umeščanje ustvarjalnih inovativnih potencialov v izobraževalne institucije. Tovrstno sodelovanje nudi tudi možnost preverjanja zmožnosti posameznikov (učiteljev in učečih se), da presežejo vsakdanje standarde, se povzpnejo nad tradicionalno prakso dela in z mednarodnim priznanjem in umeščanjem svojih dosežkov uspejo dvigniti svoj ugled tudi v lokalnem in regionalnem okolju.

PROGRAM KONFERENCE

Uvodni nagovor, Maja Mihelič Debeljak, direktorica CMEPIUS-a

Direktorica CMEPIUS-a, Maja Mihelič Debeljak, se je v uvodnem nagovoru osredotočila na dva temeljna, med seboj povezana cilja konference: ugotavljanju pomena programa Vseživljenjsko učenje v strategiji razvoj izobraževanja in usposabljanja v Sloveniji ter na vlogo programa VŽU kot ključnega spodbujevalca ustvarjalnosti in inovativnosti šol in drugih institucij, ki sodelujejo v procesu pridobivanja znanja. Poudarila je, da je modro, da se včasih ustavimo in kritično preučimo rezultate svojega dela s ciljem, da še naprej krepimo pozitivne dosežke ter čim prej odpravimo ugotovljene šibkosti.

Poudarila je, da je tokrat temeljni objekt valorizacije program EU Vseživljenjsko učenje in njegova vloga pri dvigu kakovosti dela šol ter zagotavljanju kompatibilnosti šolskih sistemov v državah članicah EU. Program Vseživljenjsko učenje je poleg svojega inovativnega naboja ključni instrument za mreženje izobraževalnih institucij na evropski in nacionalni ravni, za spodbujanje sektorskega povezovanja med izobraževalno, gospodarsko in zaposlovalno sfero in ne nazadnje eden od pomembnih vzrokov za posodabljanje dela v šolah.

Zaključila je z željo, da konferenca nadaljuje prizadevanja Slovenije v času predsedovanja Slovenije Svetu EU, kjer sta bili rdeča nit vsebine predsedovanja na področju izobraževanja in usposabljanja prav ustvarjalnost in inovativnost.

Evropsko leto ustvarjalnosti in inovativnosti, mag. Mirko Zorman, nacionalni koordinator Evropskega leta ustvarjalnosti in inovativnosti

Mag. Mirko Zorman, nacionalni koordinator Evropskega leta ustvarjalnosti in inovativnosti v Sloveniji, je v uvodu svojega prispevka osvetlil ključno in odločilno vlogo Slovenije pri uresničitvi zamisli o evropskem letu ustvarjalnosti in inovativnosti. Temeljna zamisel o tem, katero vsebinsko področje naj EK proglasi kot vodilno v letu 2009, se je oblikovala v formaciji Sveta za izobraževanje, kulturo in mladino pod slovenskim predsedovanjem. Slovenija je v prvi polovici leta 2008 v vseh oblikah Sveta EU, ki jim je predsedovala, opozarjala na usodno odvisnost uresničevanja ciljev Evropske unije na gospodarskem in družbenem področju ter poudarjala pomen t. i. 'trikotnika znanja'. Klima, ki se je na ta način ustvarila v odgovornih telesih Sveta EU in Evropskega parlamenta je Evropski komisiji omogočila, da v postopek usklajevanja med organizacijami predloži Sklep o proglasitvi leta 2009 kot leta ustvarjalnosti in inovativnosti, ki je bil formalno proglašen v začetku češkega predsedovanja v Pragi, 7. januarja 2009.

Temeljni cilj je predvsem povečati zavedanje o pomembnosti ustvarjalnosti in inovativnosti za osebni, družbeni in gospodarski razvoj, razsejati dobre prakse, spodbuditi izobraževanje in raziskovanje na tem področju ter krepiti razprave o

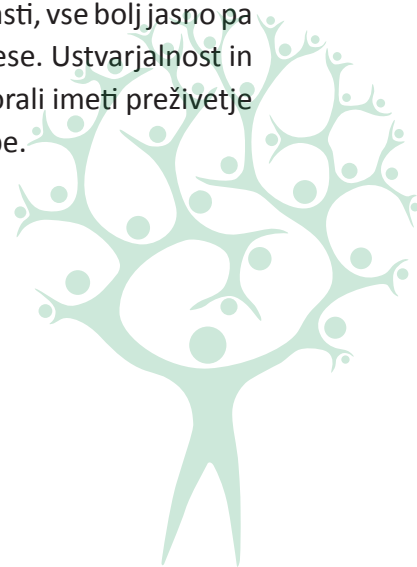
politikah, povezanih s temi področji. V ilustracijo pomenu ustvarjalnosti je mag. Zorman navedel besede Kena Robertsona, enega od ambasadorjev ustvarjalnosti in inovativnosti, ki je dejal, da je šola s svojimi togimi pristopi premalo pripravljena prepoznavati ustvarjalne potenciale in izstopajoče posebnosti pogosto obravnava kot moteče, namesto da bi jih spodbujala.

Za premagovanje ovir in zaprtosti in togosti je izpostavil pomen mobilnosti in vseh vrst mednarodnega sodelovanja, ki lahko bistveno prispevajo k izmenjavi in razvoju ustvarjalnih zamisli. Pri tem mnogokrat še vedno ne znamo najti in vzdrževati ravnovesja med integracijo in ohranjanjem kulturne raznolikosti.

Povedal je, da bodo (kot že omenjeno v uvodu) nacionalni koordinatorji iz vseh držav članic evropsko inventuro dosežkov leta ustvarjalnosti in inovativnosti opravili na zaključni konferenci decembra 2009 v Stockholmu. Nabor izvedenih aktivnosti je impresiven in k temu so pomembno prispevali tudi projekti programa VŽU, saj so že nekaj let eden temeljnih instrumentov za senzibiliziranje izobraževalnih institucij pri oblikovanju njihovih inovativnih zamisli, ki se v okviru projektov programa VŽU lahko tudi dejansko udejanjijo.

Izpostavil je, da so projekti VŽU dobra priložnost, da učitelji in učenci skupaj s partnerji iz drugih držav (tu je poudaril tudi pomen sodelovanja z državami nekdanje Jugoslavije in neevropskimi državami) iščejo odgovore na zgoraj navedene izzive in s svojimi izkušnjami bogatijo šolsko prakso, jo spreminjajo na bolje in s preseganjem lokalnega okolja odpirajo vrata v širše družbeno okolje in s tem večajo svojo prepoznavnost.

Mag. Zorman je ob koncu svojega prispevka poudaril, da uradni konec evropskega leta ustvarjalnosti in inovativnosti ne pomeni, da se s tem končujejo prizadevanja, ki jim je bilo leto namenjeno. Prav na to namreč opozarjajo ambasadorji ustvarjalnosti in inovativnosti, ki so pred zaključni srečanjem objavili tudi svoj manifest. Ob tem je navedel misel Jeremija Rifkina, ki je bil gost tematske konference na temo ustvarjalnost v času slovenskega predsedovanja: globalna kriza gospodarstva je opozorila, da je blagostanje odvisno od nenehne gospodarske rasti, vse bolj jasno pa postaja, da planet, na katerem živimo, tega preprosto ne prenese. Ustvarjalnost in inovativnost torej ne za vsako ceno, pred očmi bi predvsem morali imeti preživetje na tem planetu in ob tem tudi oblikovanje bolj solidarne družbe.

S pametno glavo na ustvarjalnem repu, dr. Janez Mayer, Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede

Dr. Mayer je svoj prispevek začel z ugotovitvijo, da koncept ustvarjalnosti in inovativnosti ni nov in ni rojen s sedaj aktualnimi evropskimi in nacionalnimi iniciativami. Priznani slovenski filozof dr. Anton Trstenjak je o ključnem pomenu ustvarjalnosti in inovativnosti za blagostanje in preživetje majhnega naroda pisal že leta 1985. Že tedaj je poudaril, da slovenski dvomilijonski narod premore relativno veliko število znanstvenikov in raziskovalcev.

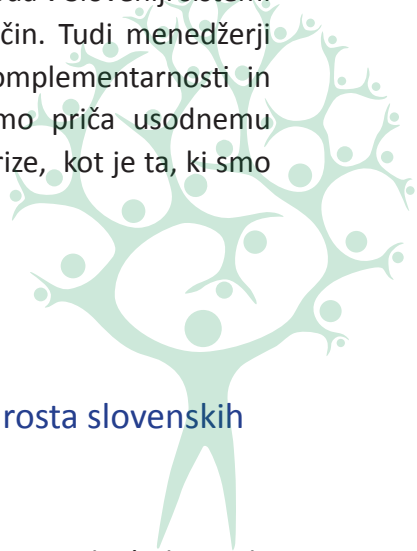
Človekovo bivanje zaznamuje večna želja in gonja po tem, da preseže samega sebe, ustvarjalnost in inovativnost dejansko osmišljata njegovo življenje, kar bi lahko parafrazirali tudi z besedami: »Ustvarjam – torej sem!« Antropologija jasno opredeljuje človekovo željo po ustvarjanju. Vsi ljudje imajo možnost, da razvijajo svoje inovativne zamisli, ustvarjanje novega in preraščanje samega sebe je integralni del človeka, njegovo bistvo, kot sta telesno in duhovno. Ustvarjalnost in inovativnost sta v naravi samega človeka, v njegovi globini (kot speča Trnuljčica). Izvir ustvarjalnosti pa je človekova edinstvenost. V današnjih kriznih časih je ključna težava v pravilni razporeditvi blagostanja in v tem, kako ustvarjalnost in inovativnost usmeriti k ohranjanju našega planeta.

Poudaril je, da moramo, ko govorimo o ustvarjalnost kot posledici edinstvenosti posameznika, ob tem povedati, da je ta edinstvenost sestavljena iz različnih entitet – sposobnosti, čustev, intuicije, duhovnosti, znanja in izkušenj. Naloga znanosti je, kako te divergentnosti posameznikove ustvarjalnosti pripeljati do skupnih znanstvenih usmeritev in razvojnih strategij, saj obstajajo velike razlike že na ravni percepcije posamezne ideje.

Če naj ustvarjalnost in inovativnost osmišljata naše življenje, potem mora biti to dejstvo tesno in intenzivno povezano z veseljem do dela. Inovatorji so navadno predani delu, ki ga imajo radi in se z njim identificirajo tudi na osebni ravni. Šola je tista, ki bi morala razvijati ta odnos, veselje do dela, iskati pri posamezniku tisto, kar dela z veseljem, in ga na tem področju dodatno spodbujati. Toda v Sloveniji sistemi (tudi izobraževalni) v večini primerov ne delujejo na ta način. Tudi menedžerji se premalo ukvarjajo z ljudmi. Namesto povezovanja, komplementarnosti in medsebojnega bogatenja – kulture dobre skupnosti – smo priča usodnemu drobljenju človeškega kapitala, ki je še bolj nevarno v času krize, kot je ta, ki smo ji priča.

Izumiteljstvo kot način življenja, Peter Florjančič – starosta slovenskih inovatorjev

Peter Florjančič, rojen leta 1919, je prav gotovo najbolj 'originalen' slovenski inovator. Zanj resnično velja ugotovitev, da je bistvo človekove ustvarjalnosti in inovativnosti njegova neponovljiva edinstvenost. Intervju s tem živahnim in vitalnim enaindevetdesetletnikom je bil prava poživitvev za konferenco. Njegova spontana, naravna pripoved z gorenjskim naglasom kaže na to, da se izumiteljstva ni učil ali naučil, temveč ga ima globoko v svojih genih. Svoje največje izume je patentiral pri svetovno znanih družbah, kot so Kodak, 3M, Agfa, Fuji, Elisabeth Arden, Dunhill, L'Oreal, Ferrero. Za svoje izume je dobil mnogo priznanj v Evropi in po svetu.

Čeprav je Slovenija na njegovo delo ponosna in mu predvsem v zadnjem času namenja veliko pozornosti, pa je pravo in optimalno okolje za svoje delo našel v tujini. Vedno znova poudarja, da moraš za ustvarjalno delo imeti 'čisto glavo', svobodo, da se lahko osredotočiš na oblikovanje ideje, ki se poraja v glavi. Tedaj se ne moreš ukvarjati s 'praktikalijami', vsakdanjimi skrbmi. Zato moraš imeti dovolj denarja, da za vse to poskrbijo drugi. Znano je, da je gospod Florjančič vse svoje

premoženje, ki ga je zaslužil z inovacijami, vedno zapravljal, užival življenje, sedaj, na stara leta pa pravi, da mora še kaj prihraniti, da bo lahko še malo 'podivjal'.

Pripovedovanje gospoda Florjančiča je le še podkrepilo teorijo, ki jo je predstavil dr. Mayer, da mora biti izumitelj svoboden in da sta ustvarjalnost in inovativnost skriti v samem bistvu človeka. Inovatorstvo je pri gospodu Florjančiču način življenja, delo in življenje sta bila ena sama neločljiva entiteta, veselje do življenja in do dela pa neusahljiv vir novih idej. Njegovo zadnjo inovacijo so le nekaj tednov zatem predstavili na prvem programu TV Slovenija.

TEMATSKÉ DELAVNICE

Na konferenci so bile v treh tematskih delavnicah primerjalno prikazane izkušnje posameznikov, institucij in drugih entitet s področja pridobivanja in razširjanja znanja. Sodelujoči v delavnicah, predvsem projektni vodje in moderatorji, so se osredotočili predvsem na elemente inovativnosti in ustvarjalnosti, ki povezujejo vse sodelujoče v programu VŽU.

Vse tri delavnice (inovativnost na nivoju posameznika, projekta in institucije) so vodili izkušeni učitelji ali ravnatelji šol, ki so bili tudi sami izvajalci projektov programa VŽU ali njegovih predhodnikov (Socrates in Leonardo da Vinci).

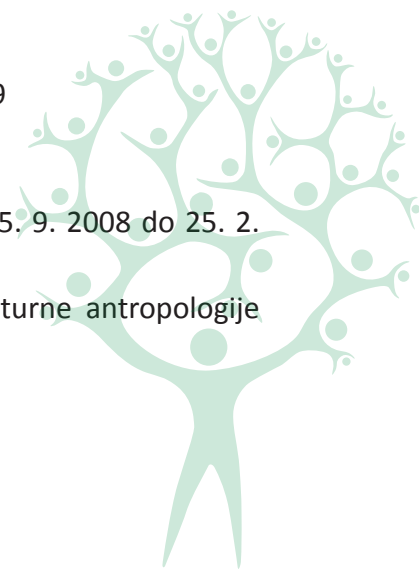
Delavnica 1: Inovativnosti in posameznik

Delavnico je vodila mag. Anastazija Avsec, ravnateljica OŠ Kapela.

Začela je z arabskim pregovorom: »Kdor hoče nekaj narediti, bo našel pot. Kdor nečesa noče narediti, bo našel izgovor.« To je bila dobra iztočnica za sodelujoče v projektih mobilnosti, saj so vsi sodelujoči, ki so predstavljali svoje projekte in rezultate le-teh, imeli visoko motivacijo in željo, da aktivnosti v okviru zastavljenih projektov učinkovito izpeljejo v dobrobit svojega osebnega razvoja ter kot prispevek k razvoju institucije, ki so jo v projektu zastopali.

Slišali smo predstavitve naslednjih projektov:

- ▶ Comenius stalno strokovno spopolnjevanje učiteljev
COMP@CTIVE III, Palma de Mallorca, Španija, od 24. do 30. 9. 2007
Vlasta Prevolšek, učiteljica razrednega pouka na Osnovni šola Frana Kranjca Celje
- ▶ Leonardo da Vinci, projekt mobilnosti mladih delavcev
The Management Centre, Ciper, od 28. 4. do 8. 7. 2009
Vesna Velišček
- ▶ Erasmus mobilnost posameznikov
Universidad Miguel Hernandez de Elche, Španija, od 5. 9. 2008 do 25. 2. 2009
Željka Sokolić, študentka 4. letnika etnologije in kulturne antropologije
Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Skupna ugotovitev vseh je bila, da se posamezniki v mednarodne projekte vključujejo iz različnih, kompleksnih vzrokov. Zaradi izmenjave izkušenj in navezovanja stikov, spoznavanja drugih kultur, zaradi evalvacije znanja ter pridobivanja novih spretnosti, uporabe tujih jezikov ali pridobitve kritičnega pogleda na svoje življenje in svet okoli nas.

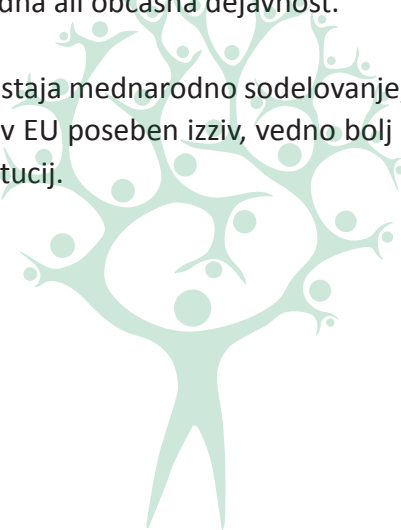

Večina tistih, ki so se udeležili projekta mobilnosti, želi to izkušnjo tudi ponoviti. Predvsem zato, ker v začetnem projektu spoznajo predvsem, koliko je vseh možnosti za uveljavljanje inovativnih zamisli, vezanih na lasten strokovni razvoj in razvoj matične institucije.

Da bi zagotovili trajnost rezultatov projektov mobilnosti, je nujno že v času priprav na projekt zagotoviti tesno povezanost med posameznikom, ki se bo projekta udeležil, ter matično institucijo, ki bo soudeležena pri rezultatih projekta. Pri tem igrata pomembno vlogo vodstvo in razvojna strategija institucije. Le rezultati projektov, katerih vsebina izhaja iz razvojnih aktivnosti institucije, bodo za vse udeležene predstavljali dodano razvojno vrednost. Samo finančna sredstva, ki jih organizacija prejme za projekt, zaradi hude konkurence niso zadosten razlog za prijavljanje na projekt, zato je nujno potrebno, da projekt predstavlja integralni del dela institucije in ni le vzporedna ali občasna dejavnost.

Sodelujoči so poudarili, da postaja mednarodno sodelovanje, ki je bilo v prejšnjem desetletju in pred članstvom v EU poseben izziv, vedno bolj integralni in redni del aktivnosti izobraževalnih institucij.

Delavnica 2: Inovativnost in projekt

Delavnico je vodila dr. Nina Hočevar iz podjetja Pantea.

Poudarila je, da je med idejno zamisljivo in zapisanim projektom, ki kandidira za določena finančna sredstva, na primer sredstva programa Vseživljenjsko učenje, velika razlika. Zapisati tisto, kar se porodi v glavah dijakov, učiteljev, učencev iz nekaj držav, zahteva posebne spretnosti, znanje, predvsem pa tudi ustrezno jezikovno in komunikacijsko strategijo, da o svoji zamisli prepričamo tudi druge, ki je niso sooblikovali.

Kaj pomeni delo v projektu od začetnih osnutkov do končnih poročil, so nam predstavili:

- ▶ Helena Markuta in Betka Mahnič v programu Comenius (OŠ Škofja Loka mesto)
- ▶ Tadeja Zupančič in Matevž Juvančič v program Erasmus (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo)
- ▶ Tatjana Vonta v programu Grundtvig (Inštitut Korak za korakom)

Glede na to, da je koncept ustvarjalnosti in inovativnosti vgrajen v program EU Vseživljenjsko učenje, je bil temeljni cilj vseh treh predstavitev predvsem identificirati tiste naloge in faze projekta, kjer so bili sodelujoči v projektu lahko najbolj ustvarjalni in inovativni.

Vsi so poudarili, da so močni elementi ustvarjalnosti in inovativnosti prisotni v vseh fazah izvajanja projekta: pri oblikovanju idejne zamisli, samega projekta ter pri načrtovanju njegove izvedbe, inovativne metode dela med partnerji pri usklajevanju vsebine, poteka in izvajanja projekta. Novi pristopi in prijemi so potrebni tudi pri diseminaciji in promociji kot dodani novi dimenziji izvajanja projekta.

Ustvarjalnost dela projektnega tima in sodelovanje med različnimi državami vnaša novo klimo sodelovanja v celotno matično institucijo. Institucije, ki imajo že dolgo tradicijo pri pisanju in prijavljanju ter izvedbi projektov, ugotavljajo, da je bil v teh letih narejen velik premik od časov, ko je bil projekt kot način dela osamljen element inovativnosti, do danes, ko so posamezni inovativni pristopi sestavni del projekta in vodijo v spreminjanje tistih, ki delajo v projektu ter z implementacijo le-teh posledično v delo celotne izobraževalne institucije.

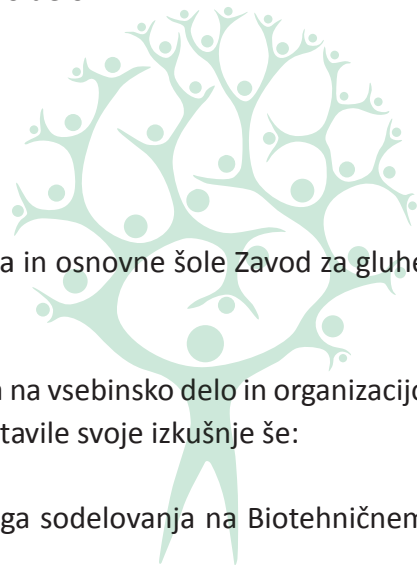
Vsi sodelujoči so poudarili, da poleg inovativnega dela v okviru samih projektov tovrstno razvojno delo pomeni obogatitev inovativnega dela stroke, uporabo novih orodij, večjo prilagodljivost med posameznimi akterji, interdisciplinarno in medgeneracijsko sodelovanje ter eksperimentalno delo.

Delavnica 3: Inovativnost in organizacija

Delavnico je vodila Živa Peljhan, ravnateljica vrtca in osnovne šole Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana.

Predstavila je pomen mednarodnega sodelovanja na vsebinsko delo in organizacijo na njihovi šoli. Poleg nje so na tej delavnici predstavile svoje izkušnje še:

- ▶ Nuša Žibert, koordinatorica mednarodnega sodelovanja na Biotehničnem centru Naklo
- ▶ mag. Maja Radinovič Hajdič, direktorica Ljudske univerze Jesenice
- ▶ Silvester Tratar, ravnatelj Srednje elektro in računalniške šole Ljubljana

Med vsemi tremi delavnicami so bile prav ugotovitve tistih, ki so predstavljali projekte na tej delavnici, najbolj enotne. Gre namreč za organizacije, ki imajo že dolgoletne izkušnje v različnih oblikah in programih EU na področju izobraževanja in usposabljanja, zato so njihovi predstavniki zelo realno ocenjevali konkreten prispevek tega sodelovanja h kakovosti dela svoji izobraževalnih institucij.

Menili so, da je delo na vsakem novem mednarodnem projektu inovativno in ustvarjalno in pomeni novo razsežnost v razvijanju stroke, pedagoškega dela, medsebojnih odnosov znotraj institucije in v lokalnem in regionalnem okolju. Projekti mednarodnega sodelovanja so bistveno prispevali k prepoznavnosti teh institucij v širšem nacionalnem prostoru. Mnoge rešitve, ki so se skozi mednarodno projektno sodelovanje uveljavile v učnem procesu, bi le težko vpeljali brez zagotavljanja mednarodno primerljivih načinov in praks.

Za učinkovito uveljavljanje dosežkov mednarodnega sodelovanja in inovativnih pristopov, ki so bili razviti v okviru projektov v vsakdanjem pedagoškem procesu in širšem delovanju šol, je nujno potrebno, da se vsebina projektov tesno navezuje na osnovno poslanstvo izobraževalne institucije in predstavlja integralni del njenega razvojnega dela in strategije. Le na ta način je lahko sodelujočim v projektu – projektному timu – zagotovljena podpora vodstva organizacije in prek njega tudi drugih zaposlenih ter s tem večja tudi njihova motivacija za sodelovanje

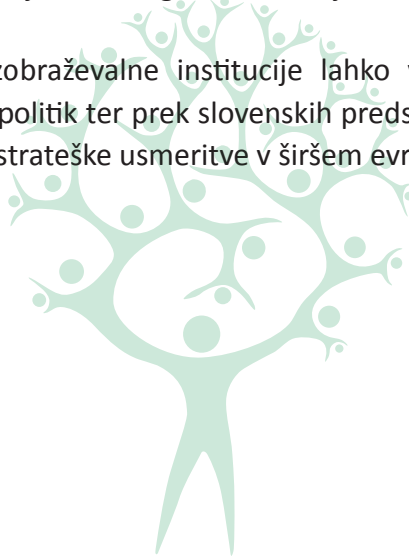
v mednarodnih projektih. Šele ko je kritično število učiteljev, ki sodelujejo v projektih, doseženo, se lahko začnejo okolje in odnosi v šolah spreminjati, krepiti se ustvarjalna klima, morebitne prepreke, ki so zavirale inovativno delo – tudi v domačem prostoru – pa s tem same od sebe odpadejo.

Mednarodno sodelovanje tako bistveno spreminja način dela organizacij in s tem vpliva na vse aktivnosti. Tudi tiste, vezane na lokalno okolje. Inovativni načini dela se tako uveljavljajo tudi na področjih, ki niso vezana le na sodelovanje čez mejo, temveč se uresničujejo v povsem lokalnem okolju ali celo znotraj šole. Ena od pomembnih vsebin, ki jih uresničujemo na ta način, je tudi skrb za okolje in osveščенost o globalni skrbi za ohranjanje zemlje.

Z mednarodnimi projekti se je zelo okrepilo tudi sodelovanje med posameznimi sektorji, s področjem dela, gospodarstvom, začele so nastajati mreže institucij kot stičišča izkušenj mednarodnih aktivnosti in jih na ta način tudi širile. K vsemu je prispevala tudi sodobna informacijsko-komunikacijska tehnologija, ki omogoča nenehen stik med sodelujočimi, ne glede na to, kje se nahajajo.

S takimi izkušnjami izobraževalne institucije lahko vplivajo tudi na temeljne usmeritve nacionalnih politik ter prek slovenskih predstavnikov v telesih sveta EU tudi na rešitve in nove strateške usmeritve v širšem evropskem prostoru.

ZAKLJUČKI KONFERENCE

Prispevek programa VŽU k evropskemu letu ustvarjalnosti in inovativnosti – konec začetka in ne konec procesa

Poročilo o valorizacijski konferenci v Ljubljani smo pričeli v navezavi z zaključno Stockholmsko konferenco o evropskem letu ustvarjalnosti in inovativnosti.

Vendar pa niti valorizacijska konferenca v Ljubljani niti zaključna konferenca v Stockholmu ne pomenita konca procesa spodbujanja in krepitve ustvarjalnosti in inovativnosti v procesu pridobivanja znanja. Radi bi – in prepričani smo, da bi bilo dobro za vso Evropo –, da bi bil to le konec začetka dolgoročnega procesa in systemskega pristopa. V tem prepričanju je tudi Evropska komisija oblikovala nekaj pobud, ki naj bi povezale dobre prakse posameznih držav na tem področju. S tem v zvezi lahko tako omenimo Prvo poročilo o načinih merjenja ustvarjalnosti in inovativnosti, ki ga Evropska komisija pripravlja skupaj z OECD, ki naj bi poudarilo predvsem pomen ustvarjalnosti na individualni ravni.

Evropska komisija že nekaj časa za vsako leto izbere določeno aktualno vsebino oziroma temo, ki jo postavi v središče dogajanja. Leto 2008 je bilo tako evropsko leto medkulturnega dialoga, 2009 ustvarjalnosti in inovativnosti, z 2010 pa prihaja leto boja proti revščini in socialni izključenosti.

Tisto, kar bi bilo morda lahko s strani EK nekoliko bolj uglašeno pri pripravi vsebinskih poudarkov posameznih od omenjenih vsebin, je neke vrste sinhronizacija poslanstev vseh teh tem oziroma let, povezovanje med njihovimi posameznimi dosežki in izkušnjami. Medkulturni dialog in križanje idej, kultur, jezikov, možganov je idealno okolje za rojevanje novih idej, inovacij in izumov. Prav ta povezava je bila v tem letu kljub vsemu še premalo poudarjena. Enake možnosti, kakovost izobraževanja in usposabljanja ter konkretna uveljavitev že doseženega v okviru programa Vseživljenjsko učenje bi lahko bilo prvo skladišče orodja in idej v evropskem letu boja proti revščini in socialni izključenosti. S tem bi do neke mere deprivilegiranim lahko zagotovili možnost svobodnega ustvarjanja in poti do znanja.

Nacionalne strategije in strategije EU je zato treba še bolj kot doslej povezovati tako v posamezne iniciative kot tudi posamezne programske in finančne instrumente. Želeli bi, da bi inovacijske ideje in rešitve, ki so rezultat projektov

programa Vseživljenjsko učenje, bolj sistematično vgrajevali v nacionalno prakso tudi z uporabo drugega pomembnega evropskega instrumenta na področju razvoja človeških virov – z Evropskim socialnim skladom. Prav komplementarnost obeh programov je namreč prispevala k bolj učinkovitemu inovativnemu delu nekaterih uspešnih držav (Finska). In prav inovacije in visok družbeni status inovativnega dela učiteljev so pripeljali do visoke stopnje kakovosti šolstva v tej državi.

Ob vsem navedenem lahko z gotovostjo trdimo, da je program EU na področju izobraževanja in usposabljanja Vseživljenjsko učenje ključni program in hkrati glavni finančni instrument za spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti. Je dovolj prilagodljiv, da ga Evropska komisija, sodelujoče države ter s tem tudi prijavitelji uporabijo za razvijanje najrazličnejših aktivnosti, ki jih Evropa prepoznava kot prioriteta področja razvoja.

Upoštevač dejstvo, da je inovacija globalen pojem, ostaja program Vseživljenjsko učenje že nekaj let edini namenski finančni fond, ki omogoča medsektorsko, medinstitucionalno in mednarodno mreženje organizacij in s tem bogatenje in plemenitenje inovacij na področjih, ki so pomembna za vse – gospodarstvo, izobraževanje in zaposlovanje.

Pri tem zagotavljanju učinkovitega izvajanja programa VŽU v podporo razvoja ustvarjalnosti in inovativnosti, imajo ključno vlogo nacionalne agencije, torej tudi CMEPIUS. Visoka stopnja profesionalnega dela CMEPIUS-a je bistveno pripomogla ne samo k učinkovitemu črpanju evropskega denarja, temveč tudi k senzibilizaciji šol za prijavljanje projektov v sklopu prioritet evropske strategije izobraževanja. Ljudje, zaposleni v nacionalnih agencijah, nismo samo 'desk officers' – administratorji, temveč strokovnjaki, ki poznajo tudi nacionalne usmeritve in usmeritve EU na področju razvoja izobraževanja in usposabljanja ter znajo prijaviteljem svetovati, kako te usmeritve vključiti v svoje projektne ideje.

In če želimo doseči omenjeno učinkovito komplementarnost vseh programov in instrumentov EU, bo treba strokovne pristope sodelavcev CMEPIUS-a uveljaviti tudi pri črpanju strukturnih skladov, seveda v sodelovanju s službo za EU zadeve in vodstvom MŠŠ.

Priporočila oblikovalcem nacionalnih politik izobraževanja in usposabljanja

Raven nacionalnih politik (MŠŠ in javni zavodi)

V Sloveniji nista visoka samo delež sredstev, ki jih šole pridobijo iz proračuna EU, ter delež sodelujočih izobraževalnih institucij, temveč se je v zadnjih dveh desetletjih ustvarila tudi kritična masa mednarodno primerljivih dosežkov, rezultatov in metod dela. Te inovacije v pedagoškem procesu in v upravljanju šol in šolskih centrov, nove metode medsektorskega sodelovanja, usposabljanja učiteljev in mentorjev pa vplivajo na sistem izobraževanja in usposabljanja v Sloveniji.

Ne gre za reformne posege, temveč za inovacije posameznih segmentov pedagoškega procesa in organizacije delovanja šole. Zato je eden dolgoročnih ciljev CMEPIUS-a kot nacionalne agencije doseči tudi, da bi primere dobre prakse in inovacij, ki nastajajo med številnimi partnerji iz držav članic EU, obravnavali tudi strokovni sveti za posamezna področja izobraževanja in usposabljanja, jih v primeru ustreznosti verificirali in vgrajevali v nacionalne sisteme. Tudi to je praksa, ki jo dobro poznajo visokorazvite skandinavske in tudi druge države članice EU.

Naša želja je tudi, da bi rezultate in dosežke projektov programa VŽU upoštevali ob oblikovanju prioritet za črpanje sredstev Evropskega socialnega sklada, saj je prav ta namenski denar lahko namenjen za umeščanje in širšo diseminacijo inovativnih pristopov in rešitev v nacionalni prostor in s tem tudi krepitev kakovosti šolskega sistema.

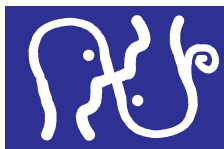
Raven izobraževalnih in drugih institucij, ki izvajajo projekte VŽU

Bolj uspešno, učinkovito in sistematično kot nacionalna šolska politika, so dosežke in inovacije projektov programa Vseživljenjsko učenje v svoja okolja umeščale izobraževalne institucije. Motivacija za vključevanje v mednarodne projekte se je krepila, druge države članice EU so v slovenskih izobraževalnih organizacijah prepoznale kompetentne in zanesljive partnerje in tako je bilo na številnih šolah interesa za skupne projekte kmalu več, kot so jih bili učitelji in ravnatelji ob svojem rednem pedagoškem delu sposobni izpeljati.

Da bi izobraževalna organizacija lažje motivirala posameznike za sodelovanje, so udeleženci konference razpravljali tudi o možnostih iskanja rešitev na sistemski ravni, mogoče v okviru zmanjševanja učne delovne obveznosti, ustanovitvi tutorske (mentorske) mreže, s katero bi si šole medsebojno pomagale pri prijavljanju na projekte, v oblikovanju fonda, iz katerega bi ravnatelj šole lahko nagrajeval te vrste naloge svojih učiteljev, ali celo sistematiziranega delovnega mesta mednarodnega koordinatorja.

Veseli bi bili, če bi Ministrstvo za šolstvo in šport preučilo možnosti, kako rešiti težavo preobremenjenosti uspešnih nosilcev projektov z ustreznimi normativnimi akti oziroma pravilniki. Pozabiti ne smemo niti na pomembno vlogo ravnatelja, ki mora mednarodno sodelovanje načrtovati kot integralni del menedžmenta izobraževalnih organizacij. Le tako bo namreč to lahko del izobraževalnega procesa, pri čemer je načrtovanje potrebno tako z vsebinskega kot finančnega vidika ter vidika zaposlenih. Tudi vloga ravnatelja, kot spodbujevalca mednarodnega sodelovanja na šoli, bi morala biti v razvojnih strategijah MŠŠ prisotna v večji meri.

CMEPIUS

**Center RS za mobilnost
in evropske programe
izobraževanja in
usposabljanja**

Ob železnici 16
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: (01) 586 42 51
Fax: (01) 586 42 31
E-pošta: info@cmeplus.si
www.cmeplus.si

GD Izobraževanje in kultura

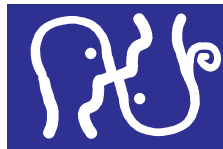
Program Vseživljenjsko učenje

GD Izobraževanje in kultura

Program Vseživljenjsko učenje

CMEPIUS

**Center RS za mobilnost
in evropske programe
izobraževanja in
usposabljanja**

Ob železnici 16
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: (01) 586 42 51
Fax: (01) 586 42 31
E-pošta: info@cmepius.si
www.cmepius.si